

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ŞANLIURFA'DAKİ
NEY YAPIM, BAKIM VE ONARIM ATÖLYELERİNİN
DÜNÜ, BUGÜNÜ, YARINI

DANIŞMAN **HAZIRLAYAN**
Dr. Öğr. Üyesi Uğur GÖKTAŞ **Muhammed Said ALKIŞ**

MALATYA-2022

**ŞANLIURFA'DAKİ NEY YAPIM, BAKIM VE ONARIM ATÖLYELERİNİN
DÜNÜ, BUGÜNÜ, YARINI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Muhammed Said ALKIŞ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Uğur GÖKTAŞ

MALATYA-2022

ONUR SÖZÜ

Dr.Öğr. Üyesi Uğur GÖKTAŞ danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Şanlıurfa’deki Ney Yapım, Bakım Ve Onarım Atölyelerinin Dünü, Bugünü, Yarını**” başlıklı tez çalışmasının, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımda yazıldığını ve yararlandığım tüm kaynakları hem metin içerisinde hem de kaynakça bölümünde uygun bir şekilde yerleştirdiğimi belirtir, onurumla doğrularım.

Muhammed Said ALKIŞ

.../.../2022

ÖNSÖZ

“Şanlıurfa’daki Ney Yapım, Bakım ve Onarım Atölyelerinin Dünü, Bugünü, Yarını” konulu çalışmamda ve yüksek lisans eğitimim süresi boyunca desteklerini her zaman hissettiğim, bilgi ve birikimlerini benimle paylaşıp yol gösteren kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Uğur GÖKTAŞ’a ve yine bu zorlu süreçte her an yanımda olan ve desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen kıymetli arkadaşım Devrim YILDIRIM’a ve değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Muhammed Said ALKIŞ

ÖZET

Ney, Türk müziği çalgıları içerisinde üflemeli bir çalgı olarak karşımıza çıkmaktadır. Neyin tarihsel süreç içerisinde köklerinin oldukça eskiye dayandığı bilinmektedir. Günümüzde ney, Türk tasavvuf müziğinde kullanılan en önemli çalgılardan biridir.

Günden güne hızla etkileşimin arttığı çağımızda insanların bir nesneyi görme, o nesneden etkilenme ve o nesneye ulaşma hızı da oldukça artmıştır. Bu doğrultuda ney çalgısında da aynı süreçlerin yaşandığını söylemek mümkündür. Çeşitli etkileşimlerle ney çalgısına olan talebin artması, ney üretiminin de doğru orantılı bir şekilde artmasına yol açmıştır. Dolayısıyla artan ney çalgısı talebinin karşılanabilmesi gayretiyle nitelikli ney yapım ustalarının yetiştiği gözlemlenmiştir. Bu ustaların daha seri bir üretim gerçekleştirebilmesi için ney yapımına yönelik atölyelere ihtiyaç duyduğu ve ihtiyaçları doğrultusunda kendi atölyelerini açıp işlettiği bilinmektedir.

Bir ney atölyesinin bulunduğu bölgeye birçok açıdan katkı sağladığını söylemek mümkündür. Şanlıurfa da bu açıdan bakıldığında ney atölyelerine sahip bir şehir olması bakımından ney çalgısına daha kolay ulaşıldığı bir şehrimizdir. Dolayısıyla Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyeleri bölgedeki ney çalgısıyla ilişkili olan kimseler için birçok fayda sağlamaktadır. Yapılan bu araştırmada Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin öncesinde ve sonrasında gelişen süreçleri ele alınarak olumlu ve olumsuz yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma durum tespiti yapmaya yönelik olup betimsel bir yapıya sahiptir. Araştırma sürecinde dijital ve yazılı kaynaklar taranarak konuya yönelik bilgiler elde edilmeye çalışılmış daha sonra Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin geçmişteki ve gelecekteki durumuna yönelik bölgedeki ney yapım ustalarına ve ney icracılarına kişisel görüşme ve anket teknikleri uygulanarak konuya yönelik nicel ve nitel bulgular elde edilip değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonuçlarının bazıları sıralanacak olursa, Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı süreçte; bölgede ney çalgısına ulaşılabilirliğin daha zor olduğu ve fiyatların uygun olmamasıyla birlikte dışarıdan alınan neylerin sonrasında gelişen bakım ve onarım ihtiyaçlarında bir takım güçlüklerin ortaya çıktığı, yine bu süreçte ney çalgısının bölgede daha az yaygınlaştığı, ney yapım, bakım ve onarım

atölyelerinin açılmasıyla birlikte ise; bölgede ney çalgısına ulaşılabilirliğin daha kolay olduğu ve fiyatların uygun olmasıyla birlikte alınan neylerin sonrasında gelişen bakım ve onarım ihtiyaçlarının daha hızlı karşılandığı, yine bu süreçte ney çalgısının bölgede yaygınlaşma sürecini hızlandırdığı ilk akla gelen sonuçlarımızdan bazılarıdır.

Anahtar Kelime: Ney, Ney Yapım Atölyeleri, Türk Tasavvuf Müziği, Türk Müziği Çalgıları.

ABSTRACT

Ney (reed flute or nay) appears as a wind instrument among Turkish music instruments. The Ney's roots in the historical process date from quite old. Today, the Ney is one of the most important instruments used in Turkish Sufi music.

In our age, where interaction is increasing day by day, the speed of people seeing an object, being affected by that object and reaching that object has also increased considerably. In this regard, it is possible to say that the same processes are experienced in the Ney instrument. The increase in the demand on the Ney instrument through various interactions has led to a directly proportional increase in the production of the Ney. Therefore, it has been observed that qualified the Ney masters are educated in order to supply the increasing demand for the Ney instruments. It is known that these masters needed workshops for the Ney making in order to create a more serial production and also, operated their own workshops on their own needs.

It is possible to say that a Ney workshop contributes to the region in many ways. From this point of view, Şanlıurfa is a city where the Ney instruments can be reached more easily, as it is a city with the Ney workshops. Therefore, the Ney making and repair workshops in Şanlıurfa provide many benefits for those who are associated with the Ney instrument in the region. In this research, the positive and negative aspects of the Ney making and repair workshops in Şanlıurfa were studied to be revealed by considering the processes developed before and after.

The research is aimed at determining the situation and has a descriptive structure. During the research process, information on the topic was tried to be obtained by scanning digital and written sources, and then, quantitative and qualitative findings on the topic were obtained to be evaluated by applying personal interviews and survey techniques to the Ney masters and the Ney performers in the region about the past and future of the Ney making and repair workshops in Şanlıurfa.

If some of the research results are to be listed, in the process where there were no the Ney making and repair workshops in Şanlıurfa; with the fact that the Ney instrument is more difficult to access in the region and the prices are not affordable, some difficulties appear in the Ney making and repair needs that develop after the imported the Neys, again in this process, the Ney instrument has become less common in the region, with the

opening of the Ney making and repair workshops; some of the first results that come to mind are that the Ney instrument is easier to access in the region, and the prices are affordable, and the Ney making and repair needs developing after the Ney are supplied faster, and that the Ney instrument accelerates the process of becoming widespread in this process.

Keywords: The Ney, the Ney Production Workshops, Turkish Sufi Music, Turkish Musical Instruments.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	iii
ONUR SÖZÜ.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xiv
1. BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	1
1.3. ALT PROBLEMLER.....	1
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
1.6. LİTERATÜR TARAMASI (İlgili Yayınlar).....	2
2. İKİNCİ BÖLÜM.....	4
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ALANA ÖZGÜ BİLGİLER.....	4
2.1. SOSYAL, KÜLTÜREL, TARİHİ VE COĞRAFİK ÖZELLİKLERİYLE ŞANLIURFA ŞEHRİ.....	4
2.1.1. Coğrafi Özellikleriyle Şanlıurfa?.....	6
2.1.2. Tarihi Özellikleriyle Şanlıurfa.....	9
2.1.3. Sosyal ve Kültürel Özellikleri ile Şanlıurfa.....	12
2.1.3.1. Şanlıurfa Yöresi Müzik Kültürü.....	15
2.2. TÜRK MÜZİĞİ ÇALGILARI.....	19
2.2.1. Ney.....	19
2.2.1.2. Neyin Organolojisi.....	23
2.2.1.3. Ney Ailesi ve Akortları.....	24
3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	26
3. YÖNTEM.....	26
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	26
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	26

3.3. SINIRLILIKLAR.....	26
3.4. SAYILTILAR.....	26
3.5. VERİLERİN TOPLANMASI.....	27
3.6. VERİLERİN ANALİZİ.....	27
4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	28
4. BULGULAR VE YORUM.....	28
4.1. Alt Problemlere Yönelik Bulgu ve Yorumlar.....	29
4.1.1. Birinci alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar.....	29
4.1.2. İkinci alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar.....	33
4.1.3. Üçüncü alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar.....	39
4.1.4. Dördüncü alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar.....	42
4.1.5. Beşinci alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar.....	44
5. BEŞİNCİ BÖLÜM.....	48
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	48
5.1. SONUÇLAR.....	48
5.1.1. Birinci alt probleme yönelik sonuçlar.....	48
5.1.2. İkinci alt probleme yönelik sonuçlar.....	48
5.1.3. Üçüncü alt probleme yönelik sonuçlar.....	49
5.1.4. Dördüncü alt probleme yönelik sonuçlar.....	50
5.1.5. Beşinci alt probleme yönelik sonuçlar.....	50
5.2. ÖNERİLER.....	51
KAYNAKÇA.....	52

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Şanlıurfa.....	4
Resim 2. Göbeklitepe.....	5
Resim 3. Balıklı Göl	6
Resim 4. Türki İl Haritasında Şanlıurfa.....	7
Resim 5. Şanlıurfa İl Haritası	8
Resim 6. Atatürk Barajı	9
Resim 7. Asur Uygarlığı	10
Resim 8. Asurlular Dönemine Ait Kaya Üzeri Kabartma	11
Resim 9. Şanlıurfa'da Yer Alan Roma Dönemi Hamam Kalıntısı.....	12
Resim 10. Şanlıurfa Kültürü	13
Resim 11. Bazda Mağaraları.....	14
Resim 12. Soğmatar Antik Kenti.....	15
Resim 13. Şanlıurfa Müzik Kültürü.....	16
Resim 14. Şanlıurfa Sıra Geceleri.....	17
Resim 15. İbrahim Tatlıses Müzik Müzesi.....	18
Resim 16. Türk Müziği Çalgıları	19
Resim 17. Sümer Nefesli Çalgısı.....	20
Resim 18. Neyzen Tasviri.....	21
Resim 19. Ney.....	22
Resim 20. Ney Ailesi	24

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Demografik Bilgiler	28
Tablo 2: Ney icracılığındaki seviye durumuna göre frekans dağılımı.....	28
Tablo 3: Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney çalgısı ne derece ulaşılabilirdi?	29
Tablo 4: Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney çalgısı ne derece yaygındı?	30
Tablo 5: Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney sazının Şanlıurfa’da fiyat bakımından ne derece uygun olduğunu düşünüyorsunuz?	32
Tablo 6: Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde olumsuz koşulların geliştiğine ne derece katılıyorsunuz?	33
Tablo 7: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazına ulaşma durumunuzu ne derece etkiler?.....	34
Tablo 8: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazının bölgenizde yaygınlaşmasını ne derece etkiler?.....	34
Tablo 9: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazının fiyat durumunu ne derece etkiler?	35
Tablo 10: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu diğer bölgelerdeki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini tercih etme durumunuzu ne derece etkiler?	36
Tablo 11: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin olumlu koşulların gelişmesinde ne derece etkili olduğunu düşünüyorsunuz?	37
Tablo 12: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini ne derece yeterli buluyorsunuz?.....	38
Tablo 13: Ney çalgısını seçmenizde Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ne derece etkili olduğunu düşünüyorsunuz?.....	38
Tablo 14: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde imal edilen neylerin ne derece kaliteli olduğunu düşünüyorsunuz?	45
Tablo 15: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde imal edilen neylerin ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?.....	46
Tablo 16: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde bakım ve onarım işlerinin titizlikle yapıldığına ne derece katılıyorsunuz?	46

KISALTMALAR

%:	Yüzde
F:	Frekans
GTM:	Geleneksel Türk Müziği
Hız.:	Hazreti
Öğr.:	Öğretim
SAV:	Sallallahu aleyhi vesellem
TSM:	Türk Sanat Müziği
Yay.:	Yayımları
Y.Y.:	Yüzyıl

1. BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Ney çalgısı, Türk müziğinde özellikle Türk tasavvuf müziğinde kullanılan çalgıların başında gelmektedir. Ney çalgısının yaygın olabilmesinin birçok faktöre bağlı olduğu bilinmektedir. Bu faktörlerden biri de bu çalgının üretim aşamasıdır. Günden güne değişen dünya koşulları neticesinde ney çalgısının üretim boyutu da şekillenmektedir. Günümüzde bireysel çabalarla yapılan ney çalgılarının yanı sıra üretimin büyük bir kısmının ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde gerçekleştiği görülmektedir. Ney yapım, bakım ve onarım atölyeleri, neyin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında oldukça önemli bir role sahiptir. Bu sebeple Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin öncesinde ve sonrasında gelişen süreçler incelenmek istenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilecek verilerin Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcut durumuna yönelik önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

Bu araştırmanın problem cümlesi; **“Geçmişten günümüze Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu nedir”** olarak belirlenmiştir.

1.3. ALT PROBLEMLER

Araştırmanın alt problemleri aşağıda maddeler halinde sıralanmaktadır:

- 1- Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinden önceki mevcut durum nedir?
- 2- Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinden sonraki mevcut durum nedir?
- 3- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde ney üretim aşamaları nedir?
- 4- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde üretilen ney türleri ve ölçüleri nedir?

- 5- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde üretilen ney çalgılarının kalite yeterlilik durumları nedir?

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmada, geçmişten günümüze Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırmanın, geçmişten günümüze Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin belirlenebilmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.6. LİTERATÜR TARAMASI (İlgili Yayınlar)

“Özgün Demir; Çalgı Yapımında Kullanılan Kesici El Aletlerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi Eskişehir 2010. (Yüksek Lisans Tezi)”

Yapılan çalışma içerisinde çalgı yapımında kullanılan aletlerin ahşap üzerindeki hassasiyetleri incelenmiş olup, bu araçların üretim aşamaları ele alınarak süreç içerisinde göstermiş olduğu gelişimler ele alınmıştır

“Hasan Sezai Çağlar; Ordu İli Geleneksel Çalgı Yapımcılığı Ordu 2021.(Yüksek Lisans Tezi)”

Yapılan araştırma içerisinde il içerisinde üretilen çalgı türleri, çırak yetiştirme süreci ve esntrüman satış ve pazarlama alanlarındaki süreçler ele alınarak Ordu ili ve ilçeleri ele alınıp değerlendirme süreci gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel amacı yapım süreçlerinin ele alınıp incelenmesidir.

“Ayhan Akyol; Türkiye’de Çalgı Yapımı Üzerine Eğitim Veren Kurumlar Aralık 2013. (Yüksek Lisans Tezi)”

Araştırma içerisinde takip edilen süreç çalgı yapım eğitiminin hangi yılların içerisinde başladığı ve bu süreç içerisinde izlediği yollar ele alınmıştır. Çalgı yapımı süreci içerisinde yapılan incelemeler ile yapım alanlarının yeterlilik düzeyleri, materyal yeterliliği ve fiziki yeterlilikler gibi konular ele alınarak bilgilendirme yapılmıştır.

2. İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ALANA ÖZGÜ BİLGİLER

2.1. SOSYAL, KÜLTÜREL, TARİHİ VE COĞRAFİK ÖZELLİKLERİYLE ŞANLIURFA ŞEHİRİ

Birçok Medeniyete beşiklik yapmış ve birçok kültürü sinesinde barındıran Şanlıurfa, Güneydoğu Anadolu bölgesinin Orta Fırat bölümünde Harran Ovası'nın kuzeybatı kesiminde, kabaca Şanlıurfa Platosu'nun güney eteklerine kurulmuştur. Şehir güney, kuzeybatı, kuzey, kuzeydoğu ve doğudan Fatik ve Germüş platolarıyla çevrelenmiş, doğuda Mardin, kuzeydoğuda Diyarbakır, kuzey batıda Adıyaman, batıda Gaziantep ve güneyde Suriye toprakları ile çevrelenmiş bir sınır şehridir.¹

Resim 1. Şanlıurfa²

Kutsal şehir ve Peygamberler şehri şeklinde bilinir. Hz. İbrahim ile Nemrûd arasında geçen hikâyeye konu olmuştur. Ortadoğu coğrafyasının şekillenmesinde Urfa'nın özel bir yeri vardır. Aynı şekilde Hindistan, Ortadoğu ve Akdeniz ticaret

¹ Ahmet Nezihi Turan, "Şanlıurfa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2010), 38/341-343.

² <https://www.cnnturk.com>

yolunun kesiştiği bir noktadadır. Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam bu topraklarda varlığını gösterip adeta kutsal bir şehir niteliğini taşımaktadır. Harran okulunda birçok filozof yetişmiş, aya ve yıldız tapanların merkezi olmuştur. Şehir Ortadoğu'yu Suriye üzerinden Anadolu'ya bağlayan ticari ve stratejik bir konumu vardır. Şehrin eski tarihine ulaşarak kimler tarafından ne zaman kurulduğu konusu tam olarak netlik kazanmamıştır. Ancak Göbeklitepe, Çori ve Yeni Mahalle'de yapılan arkeolojik kazı çalışmalarında burada yerleşme tarihinin günümüzden 12 bin yıl öncesine dayandığı belirtilmektedir.

Resim 2. Göbeklitepe³

Asur, Pers, Makedonya, Roma, Bizans gibi uygarlıkların egemenlikleri altında yaşayan Urfa, Ebla, Akkad, Sümer, Babil, Hitit, Hurri-Mitanni, Arami, Asurlar, Medler ve Persler'in hâkimiyetinden sonra, Makedonyalılar, Romalılar, Selefkoslar, Agbarlar ve Ösrhoene'ler dönemini yaşamış 1094 yılında Selçuklu topraklarına katılmış, 1098'de Haçlı kontluğu idaresine girmiştir. Eyyubi, Memluk, Türkmen aşiretleri, Timur Devleti, Akkoyunlular, Dulkadir Beyliği, Safevilerden sonra da Osmanlı sınırları içine katılmıştır. Urfa kelimesi hakkında kesin bir tarif bulunmamakla birlikte Süryânice'de kale ve pınar

³ <https://www.hurriyet.com.tr>

anlamını taşıyan Orhai'den geldiği rivayet edilir. Osmanlı döneminde Ruha, daha sonra mahalli bir telaffuz olan 'Urfa' şeklinde söylenmiş, 1987 yılından itibaren de Şanlıurfa adı verilmiştir.⁴

Resim 3. Balıklı Göl⁵

2.1.1. Coğrafi Özellikleriyle Şanlıurfa?

Nüfusu 2017 yılı başı itibariyle 940.627, yüzölçümü 18.765 km² olan Şanlıurfa ili, Türkiye'nin yüzölçümü bakımından en büyük yedinci ilidir.⁶

⁴ Turan, "Şanlıurfa", 38/343-346.

⁵ <https://egezegem.com>

⁶ Abdulkadir GÜZEL ŞANLIURFA İLİ DOĞAL COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 71 Haziran 2020 & Volume: 13 Issue: 71 June 2020

Resim 4. Türki İl Haritasında Şanlıurfa⁷

Şehir merkezinin denizden yüksekliği 518, ilin en yüksek noktası olan Karacadağ'ın yüksekliği ise 1.938 metredir. İlin %60,4'ü plato, %22'si dağlık, %16,3'ü ova ve %1,3'ü yayladır. Gaziantep, Adıyaman, Diyarbakır, Mardin ve Suriye ile komşu olan ilin Adıyaman ve Gaziantep sınırlarını aynı zamanda Şanlıurfa'nın en önemli akarsuyu olan Fırat nehri çizmektedir.⁸

⁷ <http://elif12.blogspot.com>

⁸ Metin Tuncel, "Şanlıurfa", *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2010), 2010/336-341.

Resim 5. Şanlıurfa İli Haritası⁹

Güney komşusu Suriye ile Türkiye'yi birbirine bağlayan üç sınır kapısı (Akçakale Mürşitpınar ve Ceylanpınar sınır kapıları) Şanlıurfa'dadır. İlin kuzeybatısında Karkamış, Birecik ve Atatürk Baraj gölleri bulunmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin görüldüğü Şanlıurfa'da ortalama yağış miktarı 622,7 kg/m², ortalama sıcaklık ise 19,3°C olarak ölçülmüştür. (Şanlıurfa Valiliği, 2018)¹⁰

⁹ <https://tr.wikipedia.org>

¹⁰ Abdulkadir GÜZEL ŞANLIURFA İLİ DOĞAL COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 71 Haziran 2020 & Volume: 13 Issue: 71 June 2020

Resim 6. Atatürk Barajı¹¹

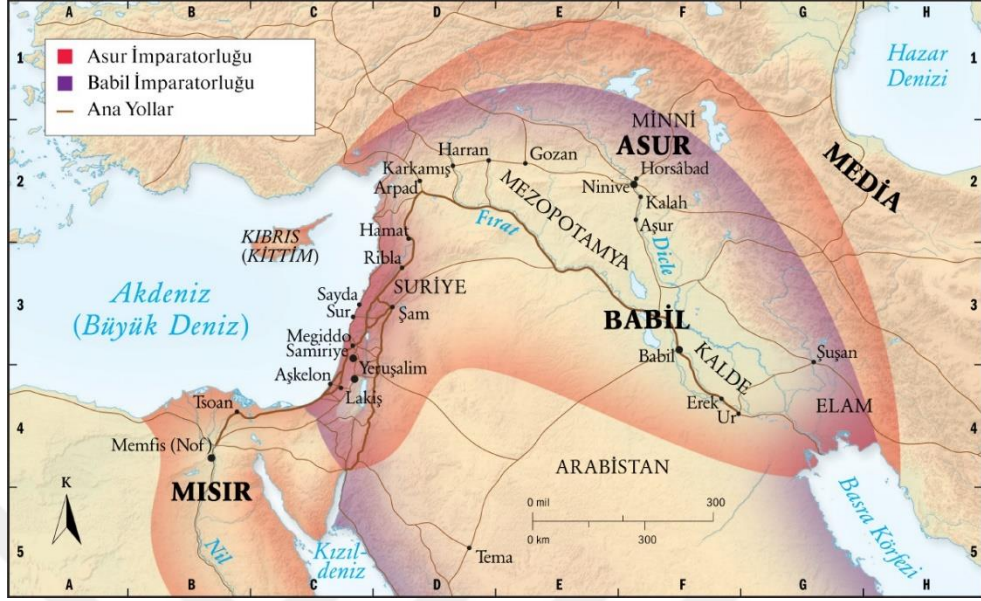
2.1.2. Tarihi Özellikleriyle Şanlıurfa

Şanlıurfa'nın bilinen belgesel tarihi M.Ö. 2000 yıllarında Hurri-Mitanni ile başlar. Bu devletin başkenti Vaşugan (Resul Ayn)'di. Bu dönemde Şanlıurfa büyük bir kültür merkezi olmuştur. Daha sonra büyük tarihi göçlerle bu bölgeye Sümerler ve Sümer Uygarlığı hakim olmuştur. Sümer, Akat ve Elam Uygarlıkları'na tanık olan Şanlıurfa ve çevresinde Keldani, Hurri, Mitanni ve Asur uygarlıkları da egemen olmuştur. Asur devletini kuran, devlet merkezi Asur Şehri'ni yaptıran I. Şemis Ruman'dır. ¹²

¹¹ <https://www.suski.gov.tr>

¹² Turan, "Şanlıurfa", 38/343-346.

Resim 7. Asur Uygarlığı¹³

Asur Devleti'nin M.Ö. 606 yılında yıkılmasından sonra M.Ö. 4. y.y.'da Keyhüsrev kumandasında İran orduları tarafından Pers egemenliği altına sokuluncaya kadar Şanlıurfa, ateşgede merkezi olarak yeryüzünde çok önemli bir uygarlık bölgesi sıfatıyla tarih boyunca ün ve önem kazanmıştır. Bu arada Asur Prensleri, başkenti Harran olan yeni bir Asur Krallığı kurmuşlardır. Bu devletin ömrü pek kısa olmuş, Harran, Pers kavimleri tarafından tahrip edilmiş ve son Asur Prensiği de tarihe karışmıştır.¹⁴

¹³ <https://worldarkeoloji.blogspot.com>

¹⁴ Turan, "Şanlıurfa", 38/343-346.

Resim 8. Asurlular Dönemine Ait Kaya Üzeri Kabartma¹⁵

Şanlıurfa M.Ö. 332 tarihine kadar Pers İmparatorluğu yönetiminde kalmıştır. Pers Kralı III. DARA (Daryus) İsos Savaşı'nda Makedonya Kralı İskender'e yenilince, Yukarı Mezopotamya ve dolayısıyla Şanlıurfa, Makedonyalılar'ın eline geçmiştir. Şanlıurfa bundan sonra Helen Uygarlığı'nın bir kültür merkezi olmuştur. Büyük İskender, Hindistan seferi dönüşünde ölünce, yönetimi altındaki ülkeler, generalleri arasında taksim edilmiştir. Şanlıurfa General Selefkos'un yönetimine girmiştir. Selefkos, Şanlıurfa'ya İskender'in Makedonya'da doğduğu şehrin adı olan 'Edessa' adını vermiştir. Helen yönetimi ve kültürü Şanlıurfa'da 237 yıl sürmüştür. Selefkoslar dönemi, Romalılar'ın Pompeus kumandasındaki ordularının Urfa'yı almalarıyla tarih sahnesinden silinmiştir. Bu olayla Şanlıurfa'ya Romalılar hâkim olmuştur.¹⁶

¹⁵ <https://www.irfankaygisiz.com>

¹⁶ Abdullah Ekinci, *Harran Mitolojisi ve Tarihi* (Şanlıurfa: Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2008).

Resim 9. Şanlıurfa’da Yer Alan Roma Dönemi Hamam Kalıntısı¹⁷

2.1.3. Sosyal ve Kültürel Özellikleri ile Şanlıurfa

Yapılan son arkeolojik bulgular ile neredeyse dünyanın en eski şehri olma niteliğini taşıyan ve birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Şanlıurfa'nın kendine has bir kültürü vardır. Sosyo-kültürel açıdan da bugüne kadar taşınmış medeniyetler şehridir. Şanlıurfa'nın dillerin ve kültürlerin odak noktasında konumlandığı söylenebilir.

¹⁷ <http://visiturfa.com>

Resim 10. Şanlıurfa Kültürü¹⁸

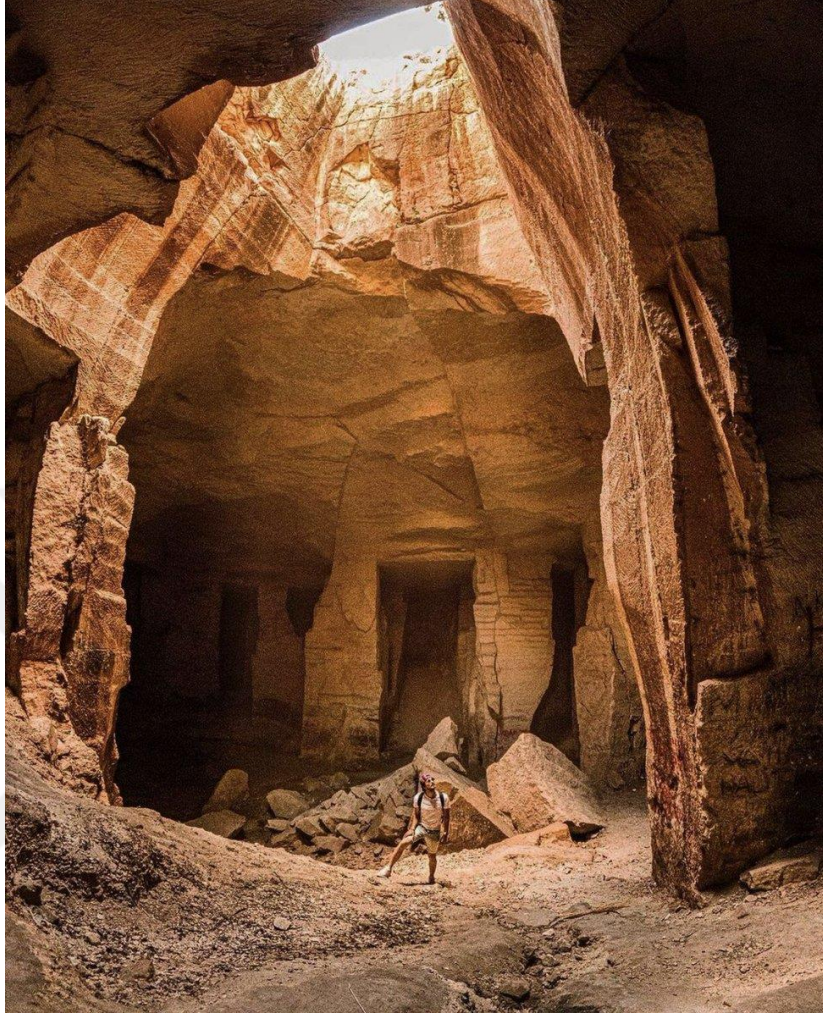
Tarihi zenginliği sebebiyle sit alanlarının sayısı oldukça fazladır. 700 adet arkeolojik sit alanının var olması kültürel yoğunluğun bir göstergesidir. Tarihi Harran Kenti, Şuayb Şehri, Sogmatar, Göbeklitepe Gürcütepe Höyüğü Nevali Çori, Han-el Ba'rur Kervansarayı, Rumkale, Şanlıurfa Kalesi Balıklı Göl: (Aynzeliha ve Halil-Ür Rahman Gölleri), Karakoyun Deresi ve Hızmalı köprü¹⁹, Hz. Eyyüb Mağarası, Nemrud Tahtı (Der Yakub Kilisesi), Şeyh Yahya Hayat el-Harrani Türbesi, Bazda Mağaraları kültürel manada bilinmesi ve görülmesi gereken mekânlardır.²⁰

¹⁸ <https://www.tarimtv.gov.tr>

¹⁹ Ahmet Cihat Kürkçüoğlu, "Şanlıurfa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2010), 38/343-346.

²⁰ Mehmet Sait Şahinalp, *Şanlıurfa Şehri'nin Kuruluş ve Gelişmesi* (Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya (Bölgesel Coğrafya) Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi.: Ankara Üniversitesi, 2005).

Resim 11. Bazda Mağaraları²¹

²¹ <https://twitter.com>

Resim 12. Soğmatar Antik Kenti²²

2.1.3.1. Şanlıurfa Yöresi Müzik Kültürü

İnsanlık tarihi ile yaşıt olan mûsikî, günümüze gelinceye kadar çeşitli değişikliklere uğramış ve gelişmeler göstermiştir. Yerleşim merkezi olarak sekiz bin yıllık bir tarihe sahip olan Şanlıurfa, mûsikî yönünden de aynı tarihlere kadar uzanan bir seyir izlemektedir. Şanlıurfa ve çevresinde yapılan kazılarda çeşitli mûsikî aleti ve figür kalıntılarına rastlanması bu tarihî arka planı gözler önüne sermektedir.

²² <https://www.sanlıurfa.bel.tr>

Resim 13. Şanlıurfa Müzik Kültürü²³

Anadolu'nun diğer bölgelerinde olduğu gibi Şanlıurfa'da da hayatın hemen hemen her merhalesinde mûsikîye yoğun bir şekilde tesadüf etmekteyiz. Bunu doğumdan tutun ölüme kadar insanoğlunun sevinci, üzüntüsü, ümidi, hedefi, muhabbeti, tutkusu, dini hayatı, savaşı, kahramanlığı gibi birçok olay ve merhalede görebiliriz. Açık konservatuvar olarak da tabir edilen Şanlıurfa'da müzik, hayatın vazgeçilmez bir parçasıdır.²⁴

²³ <https://www.sanliurfagazetesi.com>

²⁴ Altıngöz Halil, Darülelhan Urfa Türküleri, (Şanlıurfa: Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı Yayınları, 2017), 13.

Resim 14. Şanlıurfa Sıra Geceleri²⁵

Şanlıurfa müziği bugüne kadar halk müziği, klasik Türk müziği ve dinî müzik sahasında önemli hizmetlerde bulunmuştur. Temelini güçlü gelenek üzerine inşa eden Şanlıurfa müziğinde şarkı, türkü, ilahi, uzun hava, hoyrat ve gazellerle beraber tespit edildiği kadarıyla kayıtlı 500 küsür eser bulunmaktadır. Burada şunu belirtmek gerekir ki halk müziği, klasik Türk müziği ve dinî müzik aynı kategoride ele alınmalıdır. Çünkü Şanlıurfa'da icra edilen mûsikî makam mûsikîsi olup bu müzik türleri beraber icra edilmektedir. Bağlamanın yanında ud, kanun, tanbur, cümbüş ve keman gibi Türk müziğinde kullanılan sazlar müzik meclislerinde beraber icra edilmektedir. Geçmişte ekseriyetle, şimdilerde ise kısmen meşklere klasik Türk müziği ile başlanır buralarda kâr, beste, semâî ve şarkılar başta olmak üzere daha sonra türkülere geçilir. Buna göre bu meclislerde ekseriyetle Türk müziğine ait uşşâk, hicâz, muhayyer, segâh, hüzzâm, gerdaniye, sabâ, mahûr, çargâh, karcığâr ve hicazkâr makamları kullanılmaktadır.²⁶

Türk Mûsikîsi literatüründe "Urfalı ve Urfa'ya ait" anlamına gelen Rehâvî ya da Ruhâvî makamı yer alırken Arap Mûsikîsi'nde de Urfa ismiyle bir makam bulunmaktadır. Urfa-Mahur makamı ise Irak'ta kullanılan bir Arap Mûsikîsi mürekkep makamıdır.

²⁵ <https://gapturlari.com.tr>

²⁶ Altıngöz, Darüelhan Urfa Türküleri, 14.

Rehâvî, Harran, Urfa, Urfa-Mahur ve Kılıçlı makamlarının bu coğrafyada icat edilmesi, mûsikînin tarih boyunca buradaki yerini göstermektedir.²⁷

Köklü bir mûsikî kültürüne sahip olan Şanlıurfa'da çok sayıda mûsikîşinas yetişmiştir. Osmanlı döneminde saraydan bazı mûsikîşinasların Urfa'ya gönderilmesi ve bunların mûsikî birikimlerini yöre insanlarıyla paylaşmaları, Urfa Mûsikîsi'nin gelişmesine katkı sağlayan unsurlardan biri olmuştur. Osmanlı döneminde mûsikîşinaslarla alakalı yazılan ilk biyografik eserde Urfalı Yusuf Nâbî Efendi'nin yer alması, Urfa Mûsikîsi adına önemli bir husustur. Sultan IV. Murat zamanında yaşamış ve ona eser icra etmiş olan Kuloğlu Mustafa, Urfa'daki “Kılıçlı”²⁸ makamının kendisine nispet edildiği bir hânende; Şeyhoğlu ise XVIII. asır Türk Dinî Mûsikî bestekârları arasında yer alan Şanlıurfalı musikişinaslardır.

Resim 15. İbrahim Tatlıses Müzik Müzesi²⁹

²⁷ Mete Can, *Şanlıurfa Sıra Gecesi Geleneği* (İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisan Tezi, 2009), 5.

²⁸ Can, *Şanlıurfa Sıra Gecesi Geleneği*, 6.

²⁹ <https://www.aa.com.tr>

2.2. TÜRK MÜZİĞİ ÇALGILARI

Türk müziği incelendiğinde gelişimini yüzyıllar içerisinde sürdürdüğü görülmektedir. Türklerin tarih sahnesinde görülmesinden itibaren varlığından haberdar olduğumuz Türk müziği yüzlerce yıl çok zengin bir yapıya bürünmüş ve bünyesinde de birçok çalgıyı barındırmıştır. Bu doğrultuda Türk müziği çalgılarının oldukça çeşitliliğe sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Resim 16. Türk Müziği Çalgıları³⁰

2.2.1. Ney

Çalgı, insanın müziği yaratmak, müzik yapmak için ihtiyacı olan sesleri meydana getirmekte kullandığı alettir. Ancak gürültü veya rastgele meydana gelen seslerin müzik olmadığından yola çıkarak, müziğin; seslerin meydana getirdiği melodi, ritim ve bunların oluşturduğu tınıdan meydana geldiği düşünülürse, bu sesleri oluşturabilen ve bu müziğe hizmet edecek şekilde ses çıkaran aletleri müzik çalgıları olarak değerlendirmemiz gerekir. Müzik aletleri insanlardan bağımsız olarak doğada bulunabilirler ve insanlar çalgıları tamamlayarak bir bütün oluştururlar. Konumuz olan çalgı grubundan örnek vermek istersek nefesli çalgılar grubuna giren çalgılar doğada herhangi bir hayvanın kemiği veya boynuzu olarak veya boru şeklinde tahta veya kamış olarak bulunabilirler.

³⁰ <https://www.gencyolcu.com>

Bu materyaller insan nefesi ile bir çalgı haline dönüşebilir. Bu çalgılara takılan herhangi bir aparat ile ağız ve dilin kullanımı çalgının farklılaşmasına neden olabilir. Ancak; benmerkezci batı düşüncesinde bu tip doğal materyaller çalgı olarak değerlendirilmemektedir.³¹

Bu hususta farklı iki türlü nefesli çalgı örneğinden bahsetmek mümkündür. Birincisi, XX. Yüzyılda yaşamış olan müzikolog Carl Engel, aşağıda Şekil 1.1’de resmi bulunan nefesli çalgı örneğinin, M.Ö 1860 yılında Irak Babil’in güneybatısındaki ‘Birs-i Nimroud’ bölgesinde bulunmuş, 7,5 cm uzunluğunda, ufak, pişmiş kilden yapılmış alt deliği olmayan bir nefesli çalgı olduğunu belirtmiştir.³²

Resim 17. Sümer Nefesli Çalgısı.

Anadolu da bilinen ve yaygın olarak icra edilen yöresel nefesli çalgılar; zurna, kaval, ney, mey ve tulum olarak sayılabilir. Bu çalgıların hepsi Türk halk müziğinde kullanılan çalgılardır. Klasik Türk Müziğinin tek üflemeli çalgısı olan Ney, bu türün en önemli çalgılarından biridir. Sesindeki içli ve mistik özellikler onu aynı zamanda Türk tasavvuf mûsikîsinin baş sazı haline getirmiştir (Yücel’den akt. Sağlambilen, 2014. s. 19).

³¹ Ali Tüfekçi, *Coğrafi Yayılım, Kültür-Medeniyet etkileşimleri Çerçevesinde: “Ney” Tarih, Teknik ve İcrasına İlişkin Karşılaştırmalı Bir Analiz* (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2011), 28.

³² Tüfekçi, *Coğrafi Yayılım, Kültür-Medeniyet etkileşimleri Çerçevesinde: “Ney” Tarih, Teknik ve İcrasına İlişkin Karşılaştırmalı Bir Analiz*, 28.

Resim 18. Neyzen Tasviri³³

Müzik olgusunun meydana gelmesinin yanında insan sesinin yanında çalgının da mühim bir yeri vardır. Bu çalgıları tanımak ve inceliklerine vakıf olmak, en üst düzeyde istifade etmek de bir o kadar önemlidir. Kendi içerisinde zengin bir ses rengine sahip olan Türk halk müziği çalgıları Urfa özelinde olduğu gibi, Türk Halk müziği ve klasik Türk Müziği çalgıları ile beraber icra edilir. Aslında her bir ses şiddetleri ve ses renkleri yönüyle birbirinde farklılık arz etmektedir. Müzik bir toplumun kültürel yaşam biçiminin önemli bir göstergesidir. Bu sebeple bahsimize konu olan, günümüzde dinî mûsikînin önemli bir nişanesi hâline gelen ve âdeta başlı başına bir mûsikî türü olan Tasavvufî mûsikîsinin başlıca ifade kaynaklarından biri olan ney, mûsikîmizin her zaman aranan üflemeli sazıdır. Neyin bu özellikleri onu günümüzde dünyanın bütün mûsikî teknikleri, türleri ve çeşitli milletlerin mûsikîlerinin icrasında aranan bir saz olmasını sağlamıştır.³⁴

³³ <https://www.youtube.com>

³⁴ Süleyman Erguner (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004), 58.

Resim 19. Ney³⁵

İnsan topluluklarının olduğu her yerde müzik olgusundan bahsedilebilir. Klasik Türk Musikisi'nin enstrümanlarından en önemlisi olan "Ney" çalgısı, Farsça'da kamış anlamına gelen Nay kelimelerinden Türkçe'ye geçmiştir. Ney'i üfleyenlere "neyzen" veya "nâyî" denir.³⁶ Ney, Kamıştan yapılmış en eski müzik aletlerinden olup İslam kültüründe saygın bir yere sahiptir.³⁷ İnsan sesine en yakın ses ney'in sesidir. Tasavvufi ekolde Ney kâmil insanı, ney üflemesi ise öldükten sonra dirilmenin sûr sesiyle dirilmeyi ifade eder.³⁸ Ney, tekke müziği ve din dışı müziğinin ve şairlerin gözünde içinde her zaman saygın yerini korumuştur. Hz. Mevlana'nın tasavvufi anlayışında aşk ve sema'nın var olduğunu biliyoruz. Sema'nın olmazsa olmazlarından biri de neydir ki, Mevlana Mesnevî'sinde "ney" dinleyenlerin, onun sesiyle ulvî duygulara ulaştığını ifade eder.³⁹ ney maddî manada eğriliği kabul etmediği gibi, manavî anlamda da eğriliği kabul etmez. Arap alfabesi ve Allah lafzının ilk harfi olma niteliğini taşıyan elif harfi her şeyin ilki ve doğruluğu ifade etmesi hasebiyle Ney içinde şekil olarak doğruluğa işaret etmektedir.⁴⁰

³⁵ <https://pesem.pendik.bel.tr>

³⁶ Kazım Uz, *Musiki Istilihâtı* (Ankara: Küg Yayınları, 1964), 47.

³⁷ Neşe Can, "Osmanlı'da Müziğin ve Şiirin Gözde Sazı: Ney", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31/1 (2011), 179-200.

³⁸ Hanifi Özcan, "İman-İslâm-İhsan" ve 'Küfür' İlişkisi", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 8 (1994), 464-466; Mehmet Nuri Uygun, "Ney", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007), 33/68-69.

³⁹ Osman Nuri Topbaş, "Mevlana'nın 'Gel' Davetindeki Vicdan Ufku: Hidayete Davet", *Genç Dergisi* Aralık (2007), 16.

⁴⁰ Bayram Akdoğan, "Türk Din Musikisinde Kullanılan Çalgılar ve Özellikleri" (1994), 3.

Neyin buluşuyla ilgili şöyle bir rivayet anlatılır. Hz. Peygamber İlahî bir sırrı Hz. Ali'ye söyler, o ise bu sırrın manevi ağırlığına dayanamayıp onu susuz bir kuyuya bağırduğu, bu kuyudan çıkan kamışlardan rüzgâr estiğinde bu ilahî sırların etrafa yayıldığıdır.⁴¹

Müzik ve müzik aletleri üzerine bugüne kadar birçok görüş ve söylenti dile getirilmiştir. Bir kısım mûsikişinaslara göre ritim ve melodi insanın ruhuna işler ve güzelleştirir ve zamanla ahlâkı üzerinde olumlu etkiler yapar. Tezimizin konusu olan Ney ile alakalı olarak musiki kaynaklarında birçok rivayet vardır. Geçmişten günümüze tarihsel etkileşimler barındıran Ney türleri ve ahenkleri değişiklik arz etmiştir. Ney Türk mûsikisi ile tekke musikisinin vazgeçilmez sazıdır. Ney'de bulunan yedi delik, tasavvuf ekolünde “yedi esmâ” olarak vasıflandırılmıştır.

Tasavvuf mûsikisini belki de en iyi ifade eden sazlardan biri de ney'dir. Tarihçesini Hz. Muhammed'in (sav) dönemine kadar götürenler vardır. Öyle ki birçok müellife ve şairlere ilham kaynağı olmuştur. Mevleviere göre Ney üflenince “Hu” sesi çıkardığı söylenerek⁴² adeta kutsanır hale gelmiştir.⁴³

Peygamberler tarihinden öğrendiğimize göre Hz. Musa koyunları otlatırken o zamanın şartlarında mevcut olan ilkel manada yapılmış kavalı çaldığı rivayet edilir. Davut Peygamber ise kendisine musiki ilmi verilmiş, emrine verilen kuşlar ile Cenâb-ı Hakk'ı ahenkli bir şekilde zikrettiğini, kendisine indirilen Zebûr kitabını makamlı bir şekilde kamış ile okuduğu bilinmektedir.⁴⁴

2.2.1.2. Neyin Organolojisi

Çalgı aletlerinin türleri, tarihi gelişimi, yapım biçimleri gibi konuları konu edinen bilim dalına Organoloji denir. Ney'in çeşitleri ve yapım biçimi hakkında kaynaklardan edindiğimiz verilere göre Mezopotamya'da yapılan arkeolojik kazılarda Tabletlerde adı “Na” olarak geçmektedir. Eski Mısır'da İbraniler ve Uygurlar döneminde Ney'e benzer

⁴¹ Rüştü Büngül, “Ney”, *Eski Eserler Ansiklopedisi* (İstanbul, 1939), 179-180; Uygun, “Ney”, 33/68-69.

⁴² Lale Akay Umul, “Türk Dini Müziğine Genel Bakış ve Bugünkü Durumu”, *Folklor Edebiyat Dergisi* 9/36 (ts.), 81-94.

⁴³ Hedwing Usbeck, “Türklerde Musiki Aletleri. Musiki Mecmuası”, *Musiki Mecmuası* 21 (1970).

⁴⁴ Ömer Faruk Harman, “Dâvûd”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi* (İstanbul, 1994), 9/21-24.

üflemeli çalgılardan bahsedildiği bilinmektedir. Türkler, Acemler ve Araplar birbirine yakın zamanlarda Ney'i kullandıkları bilinmektedir. Ney, Türklerin müzik hayatında her zaman çok sevilen ve değer yerilen bir mevkii vardır. Türklerin Anadolu'ya gelmesiyle birlikte Tasavvuf müziğinde kullanılır hale gelerek Mevlevilik ile daha çok anılır hale gelmiştir. Ney'in boyu uzadıkça ses çıkarmak işi zorlaşır bir hale gelir.

2.2.1.3. Ney Ailesi ve Akortları

Ney ailesinin içinde birbirinden farklı uzunluğa ve akortlara sahip birçok ney çeşidi vardır.

Resim 20. Ney Ailesi⁴⁵

Bu neylerden bazılarının gerek uzunluğundan ötürü icrasındaki güçlüğü gerekse ses aralığının günümüzdeki musiki zevkine hitap etmeyişi tercih sebebi olmamış ve isimleri sadece yazılı kaynaklarda geçmiştir. 1894 yılından günümüze kadar gelen yazılı kaynaklarda birbirinden farklı görüşlerde ney akort tabloları oluşturulmuş ve sınıflandırma çalışmaları yapılmıştır. En belirgin sınıflandırmaya göre, birbirleri arasında bir tam ses aralık olan neyler esas neylerdir. Nısfiyeler, nısf Arapça kökenli bir kelime olup Türkçe karşılığı bir bütünün yarısı anlamına gelmektedir. Nısfiyeler görünüm

⁴⁵ <https://www.kulturportali.gov.tr>

itibariyle hemen hemen esas neylerin yarısı kadar uzunluğa sahiptirler ve bundan dolayı nisfiyeler esas neylerden bir oktav daha ince ses sahasında icra edilirler.⁴⁶

⁴⁶ Güngör Barış Grgin, *11 – 15 Yaş Arası ocuklarda Ney Eğitimi* (İstanbul, 2019), 5.

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde yapılan araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, sınırlılıkları, verilerin toplanması ve verilerin analizine yönelik tercih edilen yöntem yaklaşımları belirtilmektedir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma sürecinde betimsel analiz yöntemi ile birlikte tarama modeli kullanılmıştır. Sayısal verilerden elde edilen bulguların tanımlanması ve yorumlanmasında ise verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlendiği betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir.⁴⁷

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de ney üreten ve ney bakım onarımını gerçekleştiren atölyeler, örneklemini ise, Şanlıurfa’da bulunan ney üreten ve ney bakım onarımını gerçekleştiren atölyeler oluşturmaktadır.

3.3. SINIRLILIKLAR

Araştırma, Şanlıurfa’daki ney üreten ve ney bakım onarımını gerçekleştiren atölyeler ile sınırlandırılmıştır.

3.4. SAYILTILAR

Bu araştırma;

⁴⁷ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006), 224.

- Araştırma yapılan örneklem gurubunun evreni tam olarak yansıtığı,
- Araştırma yönteminin araştırmanın amacına uygun olduğu,
- Veri toplama araçlarının bir araştırma için kapsam olarak yeterli, geçerli ve güvenilir olduğu sayıltılarından hareket edilerek gerçekleştirilmiştir.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmadaki veriler, ilgili literatürün taranması, kişisel görüşme ve anket tekniği ile elde edilmiştir. Kişisel görüşme ve ankete yönelik hazırlanan soruların geçerliliği için danışman denetiminde uzman görüşlerine başvurulmuştur.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma sürecinde elde edilen veriler, “Google Formlar” anket yönetimi uygulaması aracılığıyla frekans (f) ve yüzde (%) yöntemiyle zmlenmiştir. Daha sonra ise anlaşıla bilirliliğin kolaylaştırılması bakımından çeşitli tablo ve grafiklere dnştrlmştir.

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen bulgular ve bu bulgular ışığında geliştirilen yorumlar yer almaktadır.

Araştırmada anket çalışması ve kişisel görüşmeler yapılarak katılımcıların konuya yönelik görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır. Anket çalışması ney icracılarına uygulanmıştır. Kişisel görüşme ise Şanlıurfa’da ney yapıcılığı yapan kişilerle gerçekleştirilmiştir.

Anket çalışmasında yer alan katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Demografik Bilgiler

Erkek/Kadın	f	%
Erkek	18	52,94
Kadın	16	47,06
Total	34	100

Araştırmaya katılan örneklemelerin erkek veya kadın olduklarına yönelik verilerin yer aldığı Tablo 1 incelendiğinde; katılımcıların 18’i erkek, 16’sı ise kadınlardan oluşmaktadır. Buna göre toplamda 34 olan katılımcının çoğunu %52,94 oranla az bir farkla erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 2: Ney icracılığındaki seviye durumuna göre frekans dağılımı

Seviye Durumu	f	%
Başlangıç Düzeyi	23	67,65
Orta Düzey	8	23.53
İleri Düzey	3	8.82
Total	34	100

Araştırmaya katılan örneklemelerin ney icracılığındaki seviye durumlarına yönelik verilerin yer aldığı Tablo 2 incelendiğinde; araştırmaya katılanların %67,65'inin başlangıç düzeyi, %23.53'ünün orta düzey, %8,82'sinin ise ileri düzeyde icracı olduğu görülmektedir. Katılımcıların kendi beyanlarına göre belirtmiş oldukları ney icracılığındaki seviye durumu baz alınacak olursa, 34 kişilik örneklem grubunda 3 kişinin ney icracılığında ileri düzey olması ve 8 kişinin orta düzey olmasının dikkate değer olduğu düşünülmektedir. Şanlıurfa ilinde ulaşılabilen icracılardan meydana gelen örneklem grubunun orantısız değerlerinin il bazında ulaşılamamış tüm ney icracılarıyla doğru orantılı olarak artacağı göz önünde bulundurulduğunda, Şanlıurfa ilinde ileri ve orta düzey ney icracılarının yeterli sayıda olduğu söylenebilir. Buna ek olarak başlangıç düzeyindeki ney icracılarının da %67,65 oranında olması, Şanlıurfa ilinde ney çalgısına önemli derecede rağbet olduğunu göstermektedir.

4.1. Alt Problemlere Yönelik Bulgu ve Yorumlar

4.1.1. Birinci alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi “Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinden önceki mevcut durum nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda problemin çözümüne yönelik Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin açılmadan önceki süreci incelenmiştir.

Tablo 3: Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney çalgısı ne derece ulaşılabilirdi?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	1	2,94
ÇOK	2	5,88
ORTA	<u>12</u>	<u>35,29</u>
AZ	18	52,94
HİÇ	1	2,94
TOTAL	34	100

Tablo 3'te "Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney çalgısı ne derece ulaşılabilir?" sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %2,94'ü pek çok, %5,88'i çok, %35,29'u orta, %52,94'ü az ve %2,94'ü da hiç cevabını vermiştir. Elde edilen veriler ışığında katılımcıların beyanlarına göre Şanlıurfa ilinde ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney çalgısına ulaşılabilirliğin oldukça az olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinden önce ney icracılarının ney çalgısına ulaşmak ya da var olan çalgılarının bir takım bakım ve onarım işlerini gerçekleştirmek için il dışına çıkmaları gerektiğini söylemek mümkündür. Bu durumun ney icracılarının zaman kaybı yaşamasına sebep olduğu gibi maddi açıdan da bir takım yükü beraberinde getirdiği düşünülmektedir. Diğer yandan ney çalgısına ulaşmak ya da bakım/onarım işlerini gerçekleştirmek için il dışına çıkacak imkânı bulamayan ney icracılarının ise kişisel çabalarla ihtiyaçlarını giderdiğini, buna ek olarak ihtiyaçları karşılayamayan ney icracılarının veya ney çalmaya hevesli kişilerin de neyden zamanla uzaklaşmak zorunda kaldığını söylemek mümkündür.

Tablo 4: Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney çalgısı ne derece yaygındı?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	1	2,94
ÇOK	0	0
ORTA	13	38,24
AZ	20	58,82
HİÇ	0	0
TOTAL	34	100

Tablo 4'te "Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney çalgısı ne derece yaygındı?" sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %2,94'ü pek çok, %38,24'ü orta ve %58,82'si de hiç

cevabını vermiştir. Tablo 4'e göre Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinden önce ney çalgısının yaygınlığının az olduğu görülmektedir. Önceden Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmamasının ney teminin büyük ölçüde il dışındaki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinden karşılanmasına sebep olduğu söylenebilir. Bu durumun da ney çalgısının Şanlıurfa'daki müzik mağazalarda normal maliyetinin üstünde satılmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra satın alınan neylerin bakım ve onarımlarının Şanlıurfa'da yapılamamasının da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemlerde ney çalgısının Şanlıurfa'daki yaygınlık durumunu etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Buna karşın %38,24'lük bir oranla sorulan soruda arada kalanların olduğu görülmektedir. Yine bu veriye dayanarak ney çalgısının Şanlıurfa'daki yaygınlık durumunun ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin yokluğundan kaynaklandığı gibi tamamen bu durumla alakalı olmadığını düşünenlerin olduğunu söylemek mümkündür.

Diğer yandan Mehmet Gürani KOCAKAVAK ile yapılan kişisel görüşmede önceden Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmamasının ney icracılarını ney üretmeye ve çalgılarının bakım ve onarım işlerini kendi başlarına gerçekleştirmeye sevk ettiğini ifade etmektedir. Konuya yönelik Mehmet Gürani KOCAKAVAK'ın görüşleri şu şekildedir;

“2008 yılı sonu itibariyle İlahiyat Fakültesi son sınıf eğitimimi tamamlamak üzere Şanlıurfa'ya geldiğim dönemde Şanlıurfa'da ney dersleri Prof. Dr. Hüseyin AKPINAR Hocam tarafından veriliyor idi. Öğrencilerine neyleri il dışından temin ediyordu. Şanlıurfa ili içerisinde üretimin yapıldığı herhangi bir alan bulunmamaktaydı. Kültür Bakanlığı İzmir Devlet Korosu Emekli Ney Sanatçısı Halil BAZİKİ Hocama 2004 yılından beri sürekli olarak açtığım neyleri götürüyor ve kendisinin olumlu yorumlarını alıyordum. Aynı zamanda ney Hocam da olan Halil BAZİKİ' ye neylerimi icra ve eğitim alanlarında kullanmak üzere vermek istediğimi söylediğimde kendisi olumlu düşüncesini ve teşvikini belirtti. Bu durumu Hüseyin AKPINAR Hocama da söyledim. Kendisi de Urfa'daki kurslarda öğrencilerine tarafımdan açılan neylerden verelim dedi ve bu konuda malzeme temin etmemde de teşvikleri ve destekleri büyük oldu.2010 yılında Urfa'dan ayrılanaya kadar Hüseyin Hocamın kurslarına neyleri kendi açıklarım olan neylerden sağladık. Urfa'dan ayrıldığımda yine ara ara Urfa'ya ney gönderiyor idim. 2013 yılında tekrar görevim ve yüksek lisans eğitimim için Urfa'ya geldiğimde halk eğitim ve gençlik

merkezleri bünyesinde açılan ney kurslarında eğitimci olarak çalıştım ve bu dönemde de öğrencilerimize kendi açtığımız neylerden verdik. 2016 yılında Urfa'dan ayrıldıktan sonra az da olsa birkaç sene daha ney gönderdim Urfa'ya. Şanlıurfa'da geçen bu dönemde atölyem evim oldu ayrıca bir mekânda atölye edinmedim.” (Kocakavak 15 Aralık 2021)

Tablo 5: Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney sazının Şanlıurfa'da fiyat bakımından ne derece uygun olduğunu düşünüyorsunuz?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	2	5,88
ÇOK	4	11,76
ORTA	<u>18</u>	<u>52,94</u>
AZ	10	29,41
HİÇ	0	0
TOTAL	34	100

Tablo 5'te “Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney sazının Şanlıurfa'da fiyat bakımından ne derece uygun olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,88'i pek çok, %11,76'sı çok, %52,94'ü orta ve %29,41'i de az cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan katılımcıların yaklaşık %82,3'ü Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney sazının Şanlıurfa'da fiyat bakımından uygun olmadığı konusunda görüş belirtmiştir. Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney üretiminin olmaması Şanlıurfa'daki ney icracılarını sazlarını il dışından temin etme zorunda bıraktığını söylemek mümkündür. Bu durumun da neylerin normalden yüksek fiyatlara satılmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

Tablo 6: Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde olumsuz koşulların geliştiğine ne derece katılıyorsunuz?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	6	17,65
ÇOK	8	23,53
ORTA	<u>16</u>	<u>47,06</u>
AZ	3	8,82
HİÇ	1	2,94
TOTAL	34	100

Tablo 6’da “Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde olumsuz koşulların geliştiğine ne derece katılıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %17,65’i pek çok, %23,53’ü çok, %47,06’sı orta, %8,82’si az ve %2,94’ü de hiç cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan katılımcıların yaklaşık %88,2’sinin olumsuzluklarla karşılaştıklarını ve bu sürecin kendilerini etkilediği görülmektedir. Bu doğrultuda ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde icracıların birtakım zorluklar yaşadığını söyleyebiliriz. Bu zorlukların ney sazına ulaşımı, dışarıdan yaptırılan ya da satın alınan neylerin maliyeti, kişisel tercihlerle kişiye özel ney yaptırma isteği, mevcut neylerin bakım ve onarım işleri gibi durumlarda yaşandığı düşünülmektedir.

4.1.2. İkinci alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinden sonraki mevcut durum nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda problemin çözümüne yönelik Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin açıldıktan sonraki süreci incelenmiştir.

Tablo 7: Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazına ulaşma durumunuzu ne derece etkiler?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	8	23,53
ÇOK	15	44,12
ORTA	7	20,59
AZ	4	11,76
HİÇ	0	0
TOTAL	34	100

Tablo 7’de “Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazına ulaşma durumunuzu ne derece etkiler?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %23,53’ü pek çok, %44,12’si çok, %20,59’u orta ve %11,76’sı da az cevabını vermiştir. Bu veriler doğrultusunda Şanlıurfa ilinde ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmasının icracıların saz temin etmeleri açısından oldukça etkili olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra ney icracılarının talep ettiği ney sazını istediği ölçülerde yaptırabilmeleri, ney üreten ustalarla kolaylıkla irtibata geçmeleri ve ney fiyatlarının makul olması bakımından ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin Şanlıurfa’ya büyük ölçüde katkı sağladığı görülmektedir.

Tablo 8: Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazının bölgenizde yaygınlaşmasını ne derece etkiler?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	8	23,53
ÇOK	17	50
ORTA	5	14,71
AZ	4	11,76
HİÇ	0	0
TOTAL	34	100

Tablo 8’de “Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazının bölgenizde yaygınlaşmasını ne derece etkiler?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %23,53’ü pek çok, %50’si çok, %14,71’i orta ve %11,76’sı da az cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmada yer alan katılımcıların yaklaşık %88,2’sinin Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ney çalgısının yaygınlaşma sürecine katkısının yüksek olduğunu dile getirdiği görülmektedir. Şehirde ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmasının talep edilen ney ihtiyacının daha hızlı bir şekilde giderilmesine imkân verdiğini söylemek mümkündür. Diğer yandan bakım ve onarım ihtiyacı olan neylerin kolaylıkla eksiklerinin giderilmesi de neyin Şanlıurfa’da yaygınlaşmasının başka bir sebebi olduğu düşünülmektedir. Buna ek olarak Şanlıurfa’da imal edilen neylerin çevre illerden de talep görmesinin ney yapımında Şanlıurfa’yı önemli bir konuma taşıdığı söylenebilir. Bu veriler doğrultusunda ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin Şanlıurfa’ya ve bölgeye katkılarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazının fiyat durumunu ne derece etkiler?

ÖRNEKLEM		
	f	%
PEK ÇOK	2	5,88
ÇOK	15	44,12
ORTA	<u>16</u>	<u>47,06</u>
AZ	1	2,94
HİÇ	0	0
TOTAL	34	100

Tablo 9’da “Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazının fiyat durumunu ne derece etkiler?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,88’i pek çok, %44,12’si çok, %47,06’sı orta ve

%2,94'ü de az cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmada yer alan katılımcıların yaklaşık %97'si Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ney sazının fiyatını etkilediğini düşünmektedir. Bu duruma il dışından getirilen çalgıların yol giderlerine ek olarak belli bir kar oranı ile satılmasına karşın Şanlıurfa'da üretilen neylerin bu gibi etkenlerden uzak olmasının ve üretilen neylerin sadece ustanın malzeme ve işçilik ücreti ile satılmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu veriler doğrultusunda Şanlıurfa'da üretilen neylerin fiyatlarının dışarıdan getirilen neylere nazaran daha makul olduğu söylenebilir.

Tablo 10: Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu diğer bölgelerdeki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini tercih etme durumunuzu ne derece etkiler?

ÖRNEKLEM		
	f	%
PEK ÇOK	6	17,65
ÇOK	16	47,06
ORTA	<u>8</u>	<u>23,53</u>
AZ	4	11,76
HİÇ	0	0
TOTAL	34	100

Tablo 10'da "Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu diğer bölgelerdeki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini tercih etme durumunuzu ne derece etkiler?" sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %17,65'i pek çok, %47,06'sı çok, %23,53'ü orta ve %11,76'sı da az cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmada yer alan katılımcıların yaklaşık %88,2'sinin Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyeleri varken diğer bölgelerdeki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini daha az tercih ettiği görülmektedir. Bu durumun gelişmesinde Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerine ulaşmanın daha kolay ve hızlı olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu veriler doğrultusunda Şanlıurfa ili içerisinde bulunan atölyeler oldukça önem arz etmekte olup, katılımcıların diğer illere yönelimini azaltıp il içerisinde ulaşılabilirliğini arttırdığını ve etki yarattığı söylenebilir.

Tablo 11: Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin olumlu koşulların gelişmesinde ne derece etkili olduğunu düşünüyorsunuz?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	7	20,59
ÇOK	16	47,06
ORTA	<u>10</u>	<u>29,41</u>
AZ	1	2,94
HİÇ	0	0
TOTAL	34	100

Tablo 11'de "Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin olumlu koşulların gelişmesinde ne derece etkili olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %20,59'u pek çok, %47,06'sı çok, %29,41'i orta ve %2,94'ü de az cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan katılımcıların yaklaşık %97'sinin Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin olumlu koşulların gelişmesinde oldukça etkili olduğunu düşündükleri görülmüştür. Bu veriler doğrultusunda şehir içerisindeki atölyelerin katılımcılar açısından gerek ney sazı temini gerekse kurslara ulaşma imkânı olarak oldukça etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 12: Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini ne derece yeterli buluyorsunuz?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	2	5,88
ÇOK	5	14,71
ORTA	<u>14</u>	<u>41,18</u>
AZ	12	35,29
HİÇ	1	2,94
TOTAL	34	100

Tablo 12'de "Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini ne derece yeterli buluyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,88'i pek çok, %14,71'i çok, %41,18'i orta, %35,29'u az ve %2,94'ü de hiç cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan katılımcıların yaklaşık %61,7'sinin ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin yeterliliği hususunda aynı görüşte olduğu görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda Şanlıurfa ilinde bulunan ney atölyelerinin mevcut durum için yeterli olup katılımcıların ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olduğu söylenebilir.

Tablo 13: Ney çalgısını seçmenizde Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ne derece etkili olduğunu düşünüyorsunuz?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	4	11,76
ÇOK	10	29,41
ORTA	<u>11</u>	<u>32,35</u>
AZ	6	17,65
HİÇ	3	8,82
TOTAL	34	100

Tablo 13'te "Ney algısını seçmenizde Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ne derece etkili olduğunu düşünöyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görölmektedir. Katılımcıların %11,76'sı pek çok, %29,41'i çok, %32,35'i orta, %17,65'i az ve %8,82'si de hiç cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmada yer alan katılımcıların yaklaşık %73,5'inin ney çalgısını seçmesinde Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin oldukça etkili olduğunu söylemek mümkündür. Ney algısının Şanlıurfa'da üretilmesi ve Şehir içi ney teminin kolaylıkla sağlanması durumunun ney algısının Şanlıurfa'da yaygınlaşmasında etkili olduğunu ve bu doğrultuda ney çalgısının kolay ulaşılabilir olmasından dolayı neyin göz önünde olmasının insanların neye karşı ilgisinin artmasına sebep olduğunu söylemek mümkündür.

4.1.3 Üçüncü alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde ney üretim aşamaları nedir?" Şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda problemin çözümüne yönelik Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerindeki tüm üretim süreçleri incelenmiştir.

Çalışma süreci boyunca Şanlıurfa ili içerisindeki atölyeler ile görüŐölüp yapılan sazların üretim aşamaları incelenmiş olup bu doğrultuda ustaların yapmış olduğu hazırlıklar kişisel görüşme olarak çalıŐmaya eklenmiŐtir. Konuya yönelik yapılan kişisel görüşmede Ahmet ATEŞ ustanın açıklamaları Şu Şekildedir;

"Kasım ve ocak ayları arasında Hatay'ın i kesimlerinden baŐlayıp Adana'ya kadar Asi Nehri ve Ceyhan Nehri civarlarında ney olmaya elveriŐli kamışları sazlıklardan toplamaktayız. Topladığımız kamışları dal ve yapraklarından temizleyerek kaba haliyle ölçeklendirerek bir kısmını serin bir odada bir kısmını güneŐte kurutmak suretiyle iki yıl süren demlenme aŐamasını takip ediyoruz. Bu süreçten sonra ısı yardımıyla ölölendirip düzeltme iŐlemini gerçekleŐtiriyoruz.

Düzelttiğimiz kamıŐların iini ses kutusundan baŐlayarak rast sesi boğumuna kadar 8mm ve 14mm arası elik yuvarlak yeğeler (elik çubuk) yardımı ile hassas bir Şekilde açıyoruz. Neyin dıŐ çapı ile et kalınlığı arasındaki vurguları hesapladıktan sonra neyi perdelerini 9mm evre çapında açıyoruz. Daha sonra piyanoların akortları için

kullanılan hassas akort cihazları ile neyin titreşimlerini analiz ederek gerek Türk müziği gerek diğer sazlarla uyumlu hale getiriyoruz.

Ney 3 parçadan oluşur;

1. Ana gövde (Kamış)
2. Kamış çatlamaması için alt ve üst uçlara takılan Parazvane ismi verilen yüzükler
3. Nefes hâkimiyeti ve daha iyi nefes akışı sağlaması açısından baş kısmına takılan Baş parden oluşmaktadır.

Bu süreçler dâhilinde neyin bakım ve temizliğine geçilmektedir. Neyin doğasında orijinal olarak kamış bulunmasından kaynaklı kuruma gerçekleşmektedir. Bu süreçten kaynaklı olarak yeni üretimden çıkan neyler haftada bir sıklıkla yağlanmalıdır. Zaman İlerledikçe bu süreç ayda iki iç defa ve daha sonra belli periyotlar içerisinde alınarak devam etmelidir. Ney yağlanmasında ise en çok tercih edilen yağ türleri badem yağı ve susam yağlarıdır. Neyin muhafaza edilmesi durumu ise üflendikten sonra kapalı bir alanda değil hava ile temas edeceği bir alanda bulunmasıdır, hava ile teması kesilmesi durumunda üflenirken içinde bulunan nemli hava bir müddet sonra içerisinde küflenmeye yol açacaktır. Temizleme işlemi yapılırken kamışın hassas bir enstrüman olduğu unutulmamalı içerisinde bulunan ses kutularına zarar verilmemelidir. Tadilat işlemi içinde atölyemizde çalışmalar gerçekleştirmekteyiz. Bu çalışmalar sıcak ve soğuktan kaynaklı yamulan neylerin düzeltme işlemleri, paslanan parazvanelerin değişimi, kırılan başparelerin değişimi, evde yağlama işlemi gerçekleştiremeyen müşteriler için bakım ve yağlama işlemlerini de yapmaktayız.” (Ateş 20 Temmuz 2021)

Şanlıurfa ilinde bulunan bir diğer atölyede ise ney yapım sürecinde bölgesel farklılıklar ve açık farklılıkları görülmüştür Konuya yönelik yapılan kişisel görüşmede Recai ASLAN ustanın açıklamaları şu şekildedir;

“Öncelikle ney sazının ana unsuru olan kamışlar toplanması için yapmış olduğum araştırmada en kaliteli kamışlardan üretim sağlaya bilmek için temin ettiğimiz bölgeler bulunmaktadır. Akdeniz bölgesinde, Adana, Hatay, Osmaniye, Suriye'nin Laskiye bölgesi ve özellikle İskenderun civarından kesilip bazen o bölgelerden bize gönderiliyor uygun olduğumuz dönemler içerisinde bu bölgelere gidip biz kendimiz kesim işlemlerini yapıyoruz. Kamışlar kesilip atölyeye getirildikten sonra yaklaşık 2 yıl kadar beklemeye

birakıyoruz. Daha sonra neyleri düzeltip hangi ney akortlarına uygun gelecek ise o ebatlarda kesim yapıyoruz. Başpare ve parazvane yapımları (Manda boynuzu, kokobola, kuka, darlin) gibi kimyasal ve doğal maddeler kullanılarak başpare yapımları bunlarla birlikte parazvane yapımında ise (alpoka, bafon) metalleri kullanarak parazvane haline getirilip neyin diğer uzuvlarını tamamlamaktayız. Ney sazını ateş ve buhar makinesi ile eğik olan kısımlarının düzeltmekteyiz. Daha sonra kamışları içerden açarak ölçeklendirme işlemleri gerçekleştirilmektedir. Kamışlar yakılarak (ısıtılarak) demir ve ahşap törpüler ile iç düzenlemeler yapılmaktadır. Ahşap açkı tekniğini Şanlıurfa ili içerisinde kullanan tek atölyeyiz, bu teknik neyin en eski tekniği olarak da bilinmektedir. Bu hususlar ile birlikte bakım aşamaları için ise atölyemiz de kurmuş olduğumuz sistem ile öğrenciler istedikleri zaman aralıklarında neyelerinin bakımları için bizlerden yardım alabilmektedirler. Bu bakımları ev sınırlarında da gerçekleştirebilirler. Ney sazı bakımı için öğrencilere verdiğimiz bilgiler sırasıyla şu aşamalar izlenerek yapılmalıdır;

- Ney sazı çalışması bittikten sonra nemli içerisinde biriken sıcak havadan kaynaklı nem oranı yükselmektedir. Bu durum için üfleme çalışması bittikten sonra ney sazı açık bir alanda bırakılması gerekmektedir. Nem kapalı havada saz içerisinde küflenme yapabilmektedir.
- Ney sazı yağlanma işlemi yapılmadan önce üfleme çalışmaları veya egzersizler yapılmamalıdır çünkü kuru bir kamış yağı daha hızlı emecektir.
- Ney sazı yağlanması için asidik değeri düşük olan fındık yağı kullanılabilir bunun yanı sıra susam yağı badem yağıda tercih edilebilir.
- Ney sazı belli bir üfleme aşamasından sonra iç kısımlarda kararmalar meydana getirmektedir. Bu kararmaların temizlenmesi esnasında ses kutularına zarar verecek kalınlıkta temizleme malzemeleri kullanılmamalı ve hassas bir temizleme işlemi gerçekleştirilmelidir.

Bakım aşamaları için ney temin eden icracı arkadaşlarımıza verdiğimiz başlıca tavsiyeler bunlardır.’’ (Aslan 24 Aralık 2021)

Bu bilgiler doğrultusunda Şanlıurfa ilinde bulunan iki ney atölyesi de farklı teknikler ve süreçler izleyerek ney sazını farklı bakış açılarıyla ölçeklendirerek açtığı görülmektedir. Bu aşamalar sonucunda hazırlanan neyeler icracılara ulaştırılmaktadır.

Temin edilen sazların tüm bakım onarım işlemleri için atölyeler sürekli hizmet verdikleri de bilinmektedir.

4.1.4. Dördüncü alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Şanlıurfa'daki ney yapım atölyelerinde üretilen ney türleri ve ölçüleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda problemin çözümüne yönelik Şanlıurfa'daki ney yapım atölyelerinde üretilen neylerin türleri ve buna bağlı olarak değişkenlik gösteren ölçüler incelenmiştir.

Bu bulgular ışığında Şanlıurfa ili içerisinde hali hazırda iki adet aktif ney atölyesi görülmektedir. Çalışmalarımız ışığında 2 atölyenin de birbirlerine yakın teknikler kullanarak ney üretim aşamalarını gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Tespit edilen farklılıkların ise ustaların kendi çalışmalarındaki teknik ve yöntemlerinden kaynaklandığı görülmüştür. Yapılan kişisel görüşmelerde ustaların ney üretim aşamaları kişisel görüşme olarak kayıt altına alınmıştır.

“Şanlıurfa ilinde atölyemizde en çok tercih edilen ve üretimi yapılan neyler “Kız ney ve Mansur ney”’dir. Genel anlamda ney ölçüleri standart olarak bilinmekte olup farklılık göstermezler. Aşağıda ney isimlerinin Türk müziği isimleri ve batı müziğinde karşılık gelen ses aralıkları verilmiştir;

Türk Müziğinde Adlandırılması	Batı Müziğinde Karşılığı
Mansur ney	La akortlu
Kız ney	Si akortlu
Müstâhsen ney	Do diyez akortlu
Süpürde ney	Re akortlu

Üretilen bu neylerin açkı ölçüleri olarak;

Mansur ney	80mm
Kız ney	70 mm
Müstahsen ney	60mm
Süpürde	56mm

48

⁴⁸ https://www.muzikaletleri.com.tr/index.php?route=journal2/blog/post&journal_blog_post_id=5

Bu ölçüler değişkenlik gösterebilmektedir. Yukarıda verilen bilgiler genel olarak her ney yapımcısı gibi Niyazi Sayın 26'lı sisteme göre tertip edilmiştir. Neyin akordu yapılırken ney perdelerinde kaydırmalar yapılarak (delikler pes veya tizleştirme işlemi) akortları daha uygun hale getirilir. Bu akortlar yapılırken önemli hususlarda biri de akordu yapan ustanın kulak hassasiyetinin bulunmasıdır. Bu da ciddi bir tecrübe gerektirmektedir. Aksi takdirde neyin akordu oturmaz, ses aralığı bütünleşmez. Ney her ne kadar perdesiz bir enstrüman olarak görünür ise de perdeli bir enstrüman olarak akort edilir.” (Ateş, 20 Temmuz 2021)

Ateş usta ile yapılan kişisel görüşmede genel anlamda en çok tercih edilen ney sazları üzerinde üretim yapıldığı tespit edilmiş olup, diğer atölyede ise yapılan ney üretimleri tercih edilen ney sazları dışında farklı akortlarda ney üretimleri yapılmaktadır.

Bu konu ile ilgili yapılan kişisel görüşmede;

“Atölyemizde genel anlamda bütün akortlarda ney bulundurmaya özen göstermekteyiz. Öğrencilerin genel anlamda eğitim için kullandıkları Kız ney olsa da biz tüm akortlarda neyleri bünyemizde barındırmayı tercih ediyoruz. Bu durumun ana kaynağı belli seviyeler üzerinde olan öğrenciler için il içerisinde düzenlenen programlarda okunan eserler farklı tonlarda olduğu için öğrencilerin eşlik durumlarını genişletmeyi hedeflediğimiz için tüm akortlarda neyler yapmaya özen gösteriyoruz.”

Bu konu ile ilgili olarak ustanızın yapmış olduğu ney sazlarının ölçüleri hali hazırda literatürde bulunmaktadır.

Ustanın atölyede kullandığı Ney sazları boyutları ve ölçüleri şu şekildedir;

Bolahenk ney	520 mm
Bolahenk Nisfiye ney	550mm
Süpürde ney	580mm
Müstahsen ney	620mm
Yıldız ney	665mm
Kız ney	710mm
Kız mansur mabeyni ney	745mm

Mansur ney	780mm
Mansur Şah Mabeyni ney	820mm
Şah ney	860mm
Davut ney	910mm
Davud Bolahenk Mabeyni ney	960mm

49

Bu ölçüler ile ney sazlarımız açık işlemlerini gerçekleştirmekteyiz. Ölçüler genel olarak çok farklılık göstermezler, çünkü belirlenen ölçüler çok uzun yıllardır kullanılmakta olup diğer sazlar ile birlikte icralar yapıldığında akort problemleri çıkarmayan en bilindik ölçüler bu şekildedir.” (Aslan, 24 Aralık 2021)

Bu bilgiler doğrultusunda Şanlıurfa ili içerisinde yapılan kişisel görüşmelerden edinilen bilgiler ile ilgili olarak kullanılan ney ölçüleri 2 atölyede farklılık göstermiş olduğu tespit edilmiştir. Üretilen neylerin ise bir atölyede gelen talepler doğrultusunda üretildiği diğer atölyede tüm akortlu sazların üretildiği tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında iki atölyede de üretilen neyler Şanlıurfa ili içerisinde icracıların ulaşabilecekleri ney sazlarının bulunduğu söylemek mümkündür.

4.1.5. Beşinci alt probleme yönelik bulgu ve yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemi “Şanlıurfa'daki ney yapım atölyelerinde üretilen ney çalgılarının kalite ve yeterlilik durumları nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda problemin çözümüne yönelik Şanlıurfa'daki ney yapım atölyelerinde üretilen neylerin kalite ve dayanıklılık durumları anket ile ney icracılarından oluşan örneklem grubuna sorulmuştur. Örneklem grubuna yöneltilen ilk soru tablo 14'te yer almaktadır.

⁴⁹ https://www.muzikaletleri.com.tr/index.php?route=journal2/blog/post&journal_blog_post_id=5

Tablo 14: Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde imal edilen neylerin ne derece kaliteli olduğunu düşünüyorsunuz?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	6	17,65
ÇOK	13	38,24
ORTA	<u>13</u>	<u>38,24</u>
AZ	1	2,94
HİÇ	1	2,94
TOTAL	34	100

Tablo 14'te "Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde imal edilen neylerin ne derece kaliteli olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %17,65'i pek çok, %38,24'ü çok, %38,24'ü orta, %2,94'ü az ve %2,94'ü de hiç cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmada yer alan katılımcıların yaklaşık %94'ünün Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde imal edilen neylerin kaliteli olduğunu düşündüğü görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda Şanlıurfa ili içerisinde imal edilen neylerin belli bir kaliteye sahip olduğu söylenebilir. Şanlıurfa'da üretilen neylerin kalite durumlarının iyi olması aynı zamanda ney icracılarının ney ihtiyaçları için il dışından olan beklentilerini azalttığı ve kendi illerinde üretilen neylerin öncelikli tercih edilen sazlar olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun ney yapımında Şanlıurfa ilini önemli bir noktaya taşıdığı ve ney yapımında tüm çevrelerin isteklerini önemli ölçüde karşılaması bakımından dışarıya bağımlılığı azaltan bir unsur olarak görülmektedir. Dolayısıyla Şanlıurfa'nın ney üretiminde kendi kendine yettiğini söylemek mümkündür.

Tablo 15: Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde imal edilen neylerin ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	5	14,71
ÇOK	12	35,29
ORTA	<u>13</u>	<u>38,24</u>
AZ	4	11,76
HİÇ	0	0
TOTAL	34	100

Tablo 15'te "Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde imal edilen neylerin ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %14,71'i pek çok, %35,29'u çok, %38,24'ü orta ve %11,76'sı da az cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan katılımcıların yaklaşık %88,2'sinin Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde imal edilen neylerin yeterli düzeyde olduğunu ve ihtiyaçları karşıladığını belirtmektedir. Bu veriler doğrultusunda Şanlıurfa'da üretilen neylerin Şanlıurfa'daki ney icracılarının taleplerine yetiştiği ve ihtiyaçlara yönelik çeşitli ürün ve fiyat yelpazesine sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 16: Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde bakım ve onarım işlerinin titizlikle yapıldığına ne derece katılıyorsunuz?

	ÖRNEKLEM	
	f	%
PEK ÇOK	9	26,47
ÇOK	13	38,24
ORTA	<u>10</u>	<u>29,41</u>
AZ	2	5,88
HİÇ	0	0
TOTAL	34	100

Tablo 16’da “Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde bakım ve onarım işlerinin titizlikle yapıldığına ne derece katılıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %26,47’si pek çok, %38,24’ü çok, %29,41’i orta ve %5,88’si da az cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan katılımcıların yaklaşık %94,1’inin Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde bakım ve onarım işlerinin titizlikle yapıldığına inandığı görülmektedir. Karşılıklı güvenin ve müşteri memnuniyetinin ön planda olduğu bu süreçte Şanlıurfa’da yaşayan ney icracılarının neyelerinin bakım ve onarımını yaptırdıkları ustaların el işçiliğine güvendikleri söylenebilir. Aynı zamanda Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerindeki ustaların müşterilerini mağdur etmediğini gerek ney yapımında gerekse ney bakım ve onarım işlerinde olumlu geri dönüşlerin sağlandığını ve bu durum sonucunda Şanlıurfa’daki ney yapım bakım atölyelerinin prestijlerinin arttığını söylemek mümkündür.

5. BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sürecinde elde sonuçlar yer almaktadır.

5.1. SONUÇLAR

5.1.1. Birinci alt probleme yönelik sonuçlar

- Şanlıurfa ilinde ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney çalgısı temininin il dışından karşılandığı,
- Şanlıurfa ilinde ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney icracılarının neyelerini il dışındaki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerindeki ustalara yaptırdığı,
- Şanlıurfa ilinde ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney icracılarının zaman kaybıyla birlikte maddi açıdan da sıkıntılar yaşadığı,
- Şanlıurfa ilinde ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde dışarıdan temin edilen neyelerin üzerine masraflar ve kar oranlarının eklenerek satılmasıyla daha pahalıya mal olduğu,
- Dışarıdan temin edilen neyelerin yüksek fiyatlara satılmasının Şanlıurfa'daki neyin yaygınlık durumunu etkilediği,
- Şanlıurfa ilinde ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney icracılarının olumsuz şartlardan etkilendiğine dair aynı görüşte olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.1.2. İkinci alt probleme yönelik sonuçlar

- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ney çalgısının daha ulaşılabilir olmasını sağladığı,
- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ney çalgısının daha makul fiyatlı olmasını sağladığı,
- Şanlıurfa'daki ney icracılarının ney yapım, bakım ve onarım atölyelerine taleplerini daha kolay ve hızlı aktardığı,
- Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin talep edilen ney ihtiyacını daha hızlı bir şekilde karşıladığı,

- Şanlıurfa’da ney yapım, bakım ve onarım atölyeleri sayesinde bakım ve onarım ihtiyacı olan neylerin kolaylıkla eksiklerinin giderildiği,
- Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ney çalgısının Şanlıurfa’da yaygınlaşmasına zemin hazırladığı,
- Şanlıurfa’da imal edilen neylerin çevre illerden de talep görmesinin ney yapımında Şanlıurfa’yı önemli bir konuma taşıdığı,
- Şanlıurfa’da üretilen neylerin fiyatlarının dışarıdan getirilen neylere nazaran daha makul olduğu,
- Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyeleri varken ney icracılarının diğer bölgelerdeki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini daha az tercih ettiği,
- Şanlıurfa’daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ney icracılarına olumlu şartlar sağladığı,
- Şanlıurfa ilinde bulunan ney atölyelerinin mevcut durumda ney icracılarının ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olduğu,
- Ney çalgısının Şanlıurfa’da üretilmesi ve şehir içi ney teminin kolaylıkla sağlanması durumunun ney çalgısının Şanlıurfa’da yaygınlaşmasında etkili olduğu,
- Ney çalgısının Şanlıurfa’da üretilmesi ve bu doğrultuda ney çalgısının kolay ulaşılabilir olmasından dolayı neyin göz önünde olmasının insanların neye karşı ilgisinin artmasına sebep olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.1.3. Üçüncü alt probleme yönelik sonuçlar

- Ney çalgısının üretimi için gerek olan ana maddenin temini için hangi bölgelerin tercih edildiği ve bu bölgelerde hangi aylar içerisinde toplanması gerektiğini,
- Ney çalgısı yapımında kullanılan malzemelerin bekleme süreleri veya dilenme sürelerinin nasıl gerçekleştiği,
- Ney çalgısının açık aşamalarında kullanılan teknik ve yöntemlerin atölyeler açısından farklılık gösterdiğine,
- Ney sazının kaç bölgeden oluştuğu ve gördüğü işlevlerin neler olduğu,
- Ney çalgısı yapımının tamamlanmasından sonra kontroller için kullanılan ses cihazlarının özelliklerinin neler olduğuna,
- Ney sazı yapımında kullanılan başpare ve parazvane için kullanılan malzemelerin neler olduğu ve kalite durumlarının belirtildiğine,
- Ney çalgısının bakımı için kullanılacak malzemelerin kamışa yaratacağı etkiden ötürü seçkin malzemelerin kullanıldığı,

- Atölyelerin ney sazları için bakım ve onarım işlerini de gerçekleştirdiği,
- Ney sazının kullanım sürecinden sonra hangi koşullarda muhafaza edilmesi gerektiği ile ilgili önemli hususların bulunduğuna değinilerek icracıların bu hususları dikkate almasıyla üretim aşamalarının hangi şartlarda gerçekleştiğinin yanı sıra ney sazının muhafaza işlemlerinin de neler olduğu konusunda detaylı bilgilerin verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4. Dördüncü alt probleme yönelik sonuçlar

- Ney çalgısının iki atölyede de başlangıç düzeyi ney sazları üretiminin yapıldığı,
- İki atölyede üretimin farklılık gösterme sebeplerinin icracıların talepleri doğrultusunda olduğunun,
- Bir diğer atölyenin tüm akortlarda ney sazını bulundurmasının yapılan etkinliklerde kullanılan tonların farklılık göstermesinden kaynaklı olup tüm akortlarda ney üretimi yaptığına,
- Ney çalgısının diğer sazlarla yaptığı icralar esnasında yaşanan akort sorunlarının giderilmesi için kullanılan ölçülerinin genel olarak standart olması,
- Ney sazı ölçülerinin belirlenip akort kontrollerinin yapılması sırasında hassa akort cihazlarının yanı sıra tecrübenin önemli bir husus olduğunun dile getirilmesi tespit edilmiş olup iki atölyede de genel anlamda ölçü standartlarına uydukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.1.5. Beşinci alt probleme yönelik sonuçlar

- Şanlıurfa'da üretilen neylerin kalite durumlarının iyi olduğu,
- Şanlıurfa'da üretilen neylerin kalite durumunun iyi olmasından dolayı ney icracılarının ney ihtiyaçlarına yönelik il dışından olan beklentilerini azalttığı ve kendi illerinde üretilen neylerin öncelikli tercih edilen sazlar olduğu,
- Şanlıurfa'nın ney üretiminde kendi kendine yettiği,
- Şanlıurfa'da üretilen neylerin Şanlıurfa'daki ney icracılarının taleplerine yetiştiği ve ihtiyaçlara yönelik çeşitli ürün ve fiyat yelpazesine sahip olduğu,
- Şanlıurfa'daki ney icracılarının ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde bakım ve onarım işlerinin titizlikle yapıldığına büyük ölçüde inandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.2. ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak Şanlıurfa ili içerisinde ney sazı yapım bakım ve onarım alanları için şu öneriler verilebilir.

- ✓ Ney sazı temini için Şanlıurfa ili içerisinde bilinirlik düzeyi artırılması için reklam çalışmaları ile desteklenmelidir.
- ✓ Valilik kursiyer çalışmalarında ney sazı ustalarına yönelik kurslar açılmalı ve bu kurslarda çalgı yapımı eğitimlerine ağırlık verilmelidir.
- ✓ Halk eğitim kurslarında icra eğitimlerinin yanı sıra ney kursu eğitimi ile birlikte çalgı yapımı eğitimleri kursiyerlere verilmelidir.
- ✓ İracıların Şanlıurfa ili içerisinde enstrüman temin edebilmeleri için belediye halkevlerin de satış alanları oluşturulmalı ve bu alanlar içerisinde de çalgı yapımı çalışmaları sergilenmelidir.
- ✓ Şehir merkezlerinde ayda bir kurulan fuar alanlarında belli bir bölümünde ney icraları gerçekleştirilip bu çalışmalar ile birlikte çalgı yapımı tanıtımları yapılmalıdır.
- ✓ Öğrenci teşviklerini arttırmak amacı ile şehir merkezlerine ney çalgılarına sergilemek için küçük stant çalışmaları yapılmalıdır.
- ✓ Milli eğitim bakanlığı ile ortak proje hazırlanıp bu projede çalgı yapımı eğitiminin önemi öğrencilere aktarılmalı ve teşviklerde bulunulmak verimliliği arttıracaktır.
- ✓ Şanlıurfa Güzel Sanatlar Lisesi bölümünde icra eğitimi ile birlikte çalgı yapımı eğitimi müfredata eklenmelidir.
- ✓ Ney eğitimi veren kurumların enstrüman bilinirliğini arttıra bilmesi açısından şehir içerisinde belli periyotlarla konserler düzenlenmeli bu konserlerde ney sazı tanıtımları yapılarak katkı sağlanmalıdır.
- ✓ Ney sazına talep oranı öğrenci kesimlerinde ağırlık gösterdiği için Şanlıurfa ili içerisinde yer alan Harran Üniversitesinde kurs merkezleri açılıp öğrencilere eğitimlerle birlikte çalgı yapımı eğitimine teşvik sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Altıngöz Halil, Darüelhan Urfa Türküleri, (Şanlıurfa: Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı Yayınları, 2017), 13.
- Akdoğan, Bayram. “Türk Din Musikisinde Kullanılan Çalgılar ve Özellikleri”. Ankara, 1994.
- Büngül, Rüştü. “Ney”. *Eski Eserler Ansiklopedisi*. İstanbul, 1939.
- Can, Mete. *Şanlıurfa Sıra Gecesi Geleneği*. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisan Tezi, 2009.
- Can, Neşe. “Osmanlı’da Müziğin ve Şiirin Gözde Sazı: Ney”. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31/1 (2011).
- Ekinci, Abdullah. *Harran Mitolojisi ve Tarihi*. Şanlıurfa: Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2008.
- Erguner, Süleyman. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004.
- Görgin, Güngör Barış. *11 – 15 Yaş Arası Çocuklarda Ney Eğitimi*. İstanbul, 2019.
- Harman, Ömer Faruk. “Dâvûd”. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*. C. 9. İstanbul, 1994.
- Kürkçüoğlu, Ahmet Cihat. “Şanlıurfa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 38. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2010.
- Özcan, Hanifi. “İman-İslâm-İhsan” ve ‘Küfür’ İlişkisi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 8 (1994).
- Sağlambilen, Okan. "Geleneksel Türk Müziği Çalgıları Eğitiminde Lüleburgaz Yöresi Kaba Zurna İcracılarının Çalgıya İlişkin Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi". Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi, 2014.
- Şahinalp, Mehmet Sait. *Şanlıurfa Şehri'nin Kuruluş ve Gelişmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya (Bölgesel Coğrafya) Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi.: Ankara Üniversitesi, 2005.
- Topbaş, Osman Nuri. “Mevlana’nın ‘Gel’ Davetindeki Vicdan Ufku: Hidayete Davet”. *Genç Dergisi* Aralık (2007).
- Tuncel, Metin. “Şanlıurfa”. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*. C. 2010. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2010.

- Turan, Ahmet Nezihi. “Şanlıurfa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 38. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2010.
- Tüfekçi, Ali. *Coğrafi Yayılım, Kültür-Medeniyet etkileşimleri Çerçevesinde: “Ney” Tarih, Teknik ve İcrasına İlişkin Karşılaştırmalı Bir Analiz*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2011.
- Umul, Lale Akay. “Türk Dini Müziğine Genel Bakış ve Bugünkü Durumu”. *Folklor Edebiyat Dergisi* 9/36 (ts.).
- Usbeck, Hedwing. “Türklerde Musiki Aletleri. Musiki Mecmuası”. *Musiki Mecmuası* 21 (1970).
- Uygun, Mehmet Nuri. “Ney”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 33. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007.
- Uz, Kazım. *Musiki İstihâtı*. Ankara: Küg Yayınları, 1964.
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.

İnternet Kaynakları

<https://www.cnnturk.com/seyahat/sanliurfa-ilceleri-nelerdir-sanliurfanın-kac-ilcesi-vardir-nufusu-kactir-sanliurfa-haritasi>

<https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/tarihi-degistiren-dunya-mirasi-gobeklitepe-40888331>

<https://egezegen.com/egitim/sanliurfa-en-iyi-lise-siralamsi-sanliurfa-lise-yuzdelik-dilimleri/>

<http://elif12.blogspot.com/2018/04/sanliurfa-nn-guzelikleri.html>

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eanl%C4%B1urfa%27n%C4%B1n_il%C3%A7ele ri

<https://www.suski.gov.tr/icerik/39/75/aturk-baraji#.YIFRwchBzIU>

<https://worldarkeoloji.blogspot.com/2016/02/asur-uygarlg.html>

<https://www.irfankaygisiz.com/2018/10/31/mezopotamya-uyarliklari-5-asurlular/>

<http://visiturfa.com/roma-hamami/>

https://twitter.com/visit_urfa/status/1434180327916941323

<https://www.sanliurfa.bel.tr/icerik/237/625/sogmatar-antik-sehri>

<https://www.sanliurfagazetesi.com/urfa-nin-muzik-tarihi/13304/>

<https://www.tarimtv.gov.tr/tr/video-detay/sanliurfa-kulturu-ankaralilarla-bulustu-8290>

<https://gapturlari.com.tr/eglence/guneydogu-gece-hayati>

<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/sanliurfa-muzigi-unesco-yolunda-/891720>

<https://www.gencyolcu.com/tag/turk-muzigi/>

<https://www.youtube.com/watch?v=T7jpxke91A>

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/kulturatlasi/ney-yapimi>

<https://pesem.pendik.bel.tr/kurs/19/ney>

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/kulturatlasi/ney-yapimi>

Kişisel Görüşmeler

Ahmet Ateş Şanlıurfa ney yapım ustası (20 Temmuz 2021)

Recai Aslan Şanlıurfa ney yapım ustası (24 Aralık 2021)

Mehmet Gürani Kocakavak Şanlıurfa ney yapım ustası (Kocakavak 15 Aralık 2021)

EKLER

Anket Soruları

- Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinden önceki mevcut durum nedir?
- Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney çalgısı ne derece ulaşılabilirdi?
- Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde ney sazının Şanlıurfa'da fiyat bakımından ne derece uygun olduğunu düşünüyorsunuz?
- Şanlıurfa'da ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin bulunmadığı dönemde olumsuz koşulların geliştiğine ne derece katılıyorsunuz?
- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazına ulaşma durumunuzu ne derece etkiler?
- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazının bölgenizde yaygınlaşmasını ne derece etkiler?
- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu ney sazının fiyat durumunu ne derece etkiler?
- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin mevcudu diğer bölgelerdeki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini tercih etme durumunuzu ne derece etkiler?
- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin olumlu koşulların gelişmesinde ne derece etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerini ne derece yeterli buluyorsunuz?
- Ney çalgısını seçmenizde Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinin ne derece etkili olduğunu düşünüyorsunuz?
- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde ney üretim aşamaları nedir?
- Şanlıurfa'daki ney yapım atölyelerinde üretilen ney türleri ve ölçüleri nedir?
- Şanlıurfa'daki ney yapım atölyelerinde üretilen ney çalgılarının kalite ve yeterlilik durumları nedir?

- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde imal edilen neylerin ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?
- Şanlıurfa'daki ney yapım, bakım ve onarım atölyelerinde bakım ve onarım işlerinin titizlikle yapıldığına ne derece katılıyorsunuz?

